

Niemand is onmisbaar!

Liturgiesuggesties:

Gezang 479: 1, 2, 3 en 4

Psalm 111: 5 en 6

1^e Schriftlezing: 2 Koningen 2: 1-18

Psalm 68: 6

2^e Schriftlezing: Mattheüs 17: 1-13

Psalm 68: 7

Na verkondiging: Gezang 473: 1, 2, 3, 4 en 5

Gezang 399: 1

Geloofsbelijdenis

Gezang 257

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

“Niemand is onmisbaar”, zeggen we tegen elkaar.

Maar toch ...

Wat is het moeilijk om - op een gegeven moment - je plaats aan anderen af te moeten staan.

“Niemand is onmisbaar”... en dan lees je in de krant, dat leraren met hun 50^e jaar al moeten afhaken.

Ze kunnen hun werk niet meer volledig doen.

En predikanten in Zweden ... die zijn bij 40 jaar al helemaal opgebrand.

Overspannen, psychosomatische klachten.

De wagen staat stil.

In en in triest.

Is nu zo het leven?

“Niemand is onmisbaar”, zeggen we tegen elkaar.

Maar toch ...

Wat kost het je niet een moeite om te moeten erkennen:

“Ik kan het niet langer.”

“Ik moet m'n werk afbouwen.”

“Anderen moeten mijn plaats maar gaan innemen.”

Moeilijk ... zeker!

Maar toch ... toch zit er iets anders, iets diepers achter.

Weet u, weet jij, wat ik bedoel?

Iedere mens - jong of oud - voelt zich belangrijk.

Staat graag in het middelpunt van de belangstelling.

Eist de aandacht van anderen voor zich op.

Dat begint al bij kleine kinderen.

“Papa, hou eens even je mond.”

“Ik wil ook wel eens wat zeggen!”

En terecht wordt je er dan als ouder op gewezen, dat ook kleintjes hun woordje mogen meespreken.

Ze eisen hun eigen plaats op in het gezin, in de klas, in de groep, in de

maatschappij, in de gemeente.
Ook zij zijn belangrijk.
Ook zij tellen mee.
In hun ogen zijn zij - net zo goed als wij - onmisbaar.

En dan dat verhaal van opa.
Er wordt vaak gezegd: "Je bent zo oud als je je voelt."
Maar opa schrok toen z'n kleinkind tegen hem zei:
"Oude mensen gaan dood, hè opa?"
"Ja, dat kan", antwoordde opa, die zich nog helemaal niet oud voelde.
"U hebt anders al een aardig oud gezicht", zei het kleine ding.
Ja, je schrikt, als je zó met je neus op de werkelijkheid wordt gedrukt.
Een kind mag dat nog doen ... ja, toch?

"Niemand is onmisbaar", zeggen we tegen elkaar.
En toch ... houden we onszelf daarmee niet voor de gek?
Is niemand werkelijk on-misbaar?
Of denken we dat?
Omdat we - bewust of onbewust onszelf zo belangrijk vinden.
Terecht of ... onterecht?
Of zijn we misschien bang?
Bang, omdat onze rol eens zal zijn uitgespeeld?
Wellicht beide.
Maar afscheid nemen, je taken overdragen aan een ander ... dat kost - diep in je hart
- pijn, moeite, verdriet.
Het kan ook anders.
Misschien ben je wel zo oppervlakkig betrokken bij de dingen dat het je niets kan
schelen?
Zo van: "Daar ben ik nu gelukkig van af."
"Daar draag ik nu geen verantwoordelijkheid meer voor."
"Ze zoeken het - zonder mij - verder zelf maar uit."

*

"Niemand is onmisbaar."
Het werk gaat immers door.
In ieder geval in het Koninkrijk van God.
Het hangt namelijk niet af van u of jou of mij.
Het is en blijft uiteindelijk ... Gods werk!
Gelukkig maar.
Maar in dat werk ... hanteert de Here God wel mensen.
Als instrumenten.
Als middelen om Zijn doel te bereiken.
Daarom ... in Gods Koninkrijk telt ieder mens.
Is ieder mens ... belangrijk.
Kijk maar naar Elia.
Profeet van de Allerhoogste.
Stem en mond van de Here God.

*

We moeten daarvoor terug in de tijd.

We schrijven het jaar 850 voor de geboorte van Christus.

Elia, broeders en zusters, jongelui, voelt het einde van zijn leven nader bij komen.

Zijn taak zit er bijna op.

Het is al weer vijf jaar geleden, dat de HERE zijn opvolger heeft aangewezen: Elisa.

Vijf jaren zijn Elia en Elisa samen opgetrokken.

Vijf jaren, waarin Elia voor Elisa is geworden als een vader en een leraar tegelijk.

Elisa is als een zoon voor Elia geworden.

Geen echte zoon.

Een geestelijke zoon.

Net als eeuwen later Paulus en Timotheüs.

“Mijn geliefd kind ...” schrijft Paulus vanuit de gevangenis aan Timotheüs zijn laatste brief.

Vader - zoon.

Zo bindt God soms mensen - door het geloof - aan elkaar.

Toen. En nu nog steeds.

Elia voelt zijn einde nader bij komen.

Sterker nog: God heeft het hem doen weten.

Elisa weet het ook.

En de profeten van Bethel en Jericho weten het ook.

Gods-openbaring, noemen we dat.

En zo beginnen die twee, Elia en Elisa, aan een laatste reis.

Een afscheidstournee.

Langs de plaatsen, die al van oude tijden, ... verbonden zijn met de geschiedenis van Gods uitverkoren volk.

* Gilgal: Israëls legerplaats in het beloofde land.

De plaats waar Saul tot koning werd gekroond.

* Dan naar Bethel: huis van God.

Waar de hemel voor Jacob openging en Abraham zijn altaar voor de HERE bouwde.

* Jericho, de volgende plaats.

De plaats waar de muren het niet konden houden.

De toegangspoort tot het beloofde land.

Die laatste tocht van Elia en Elisa is er één geweest langs plaatsen van historische betekenis.

Ze gaan als het ware terug in de tijd en in de geschiedenis van het volk van God.

Ze volgen dezelfde weg die de Here God is gegaan met zijn uitverkoren volk.

Maar - en dat is opvallend - ze volgen de weg in omgekeerde richting.

Elia en Elisa.

Verbonden met hun volk.

Verbonden met hun God.

Verbonden met elkaar.

Niets kan hen van elkaar scheiden.

En toch probeert Elia Elisa 'kwijt' te raken.
Tot drie keer toe!
Waarom?
Om Elisa op de proef te stelle?
Wie zal het zeggen.
Om in alle eenzaamheid, helemaal alleen te kunnen sterven?
De Bijbel geeft geen antwoord.
Wel lezen we, dat Elisa zich niet weg laat sturen!
Hij wil er bij zijn.
Hij wil erbij blijven.
Ook in die laatste momenten van Elia's leven.
Hij kán hem niet in de steek laten.
Het is wel duidelijk: voor Elisa valt het afscheid nemen zwaarder dan voor Elia.
We horen hem dan ook zeggen:
"Zo waar de HERE leeft en gijzelf leeft,
ik zal u niet verlaten!"
Bekende woorden, niet?
Woorden, die terugkeren in het Nieuwe Testament.
"Al zouden allen aanstoot aan U nemen, ik zeker niet ..."
"Al moest ik met U sterven, ik zal U voorzeker niet verloochenen."
Woorden van Petrus, haantje de voorste!
Maar wat hield hij veel van zijn Meester.

Want kan een mens soms zeker zijn van z'n zaak.
Maar als het erop aankomt ...?
Elia en Elisa.
Vader en zoon.
Profeet en leerling-profeet.

*

"Zo gingen zij beiden verder."
Weer iets dat ons bekend voorkomt.
We lezen die woorden ook van Abraham en Isaäk.
"Zo gingen zij beiden verder."
Samen maken zij de laatste gang naar de berg Moria.
Dáár zal Abraham ... de zoon der belofte, Isaäk, aan de HERE offeren.
Een laatste reis.
Een reis naar het einde.

De woorden, gemeente, doen mij ook denken aan de Here Jezus in Gethsemané.
De discipelen heeft hij daar moeten achter laten.
Slechts een drietal mag Hem - op zijn laatste gang - vergezellen.
Maar ook zij laten het afweten.
Ze vallen in slaap en worden pas wakker als hun Meester, als een misdadiger, wordt opgebracht naar Jeruzalem.

Daar gaan ze: Elia en Elisa.

50 Profeten blijven op een afstandje staan.
Men heeft wel gedacht dat Elia een profetenschool zou hebben gesticht.
Elia en Elisa dalen af naar het water van de Jordaan.
Daar staan ze een ogenblik stil.
Bij de Jordaan.
Rivier tussen leven en dood.
Aan deze kant: het beloofde land.
Het land waar je mag leven onder de zon van Gods genade.
Aan de andere kant: de woestijn.
Droog en dor.
Zonder einde ... doods.
Uit de dood ... naar het leven.
Zo was het vele eeuwen geleden toen het volk Israël in omgekeerde richting uit de woestijn het beloofde land binnentrok.
Door de Jordaan.
Door de rivier die scheiding maakt tussen dood en leven.

En bij de Jordaan, denk je toch ook direct aan de doop door Johannes.
Johannes de Doper doopte in ditzelfde water van de Jordaan.
Drie keer ging je kopje onder.
Drie keer onder in het watergraf.
Uit de dood ... naar het leven.
De doop markeert een nieuw begin.
Het oude leven ligt achter je en het nieuwe leven vóór je.
Zo laat ook Jezus, trouw aan Gods verbond, Zich door Johannes dopen in het water van de Jordaan.
Hij - die zonder zonde was - neemt uit het water onze zonden op Zich.
Draagt ze levenslang met Zich mee en nagelt ze aan het kruis van Golgotha.
De Jordaan - rivier tussen leven en dood.
De rivier, die - als een blauwe draad - het oude en nieuwe testament aan elkaar verbindt.

*

Hier gebeurt opnieuw een wonder.
Elia rolt zijn profetenmantel op.
Slaat er mee op het water van de Jordaan.
En de Here God maakt een weg, waar geen weg lijkt te zijn.
Dat is met recht ... een wonder.
Voor de zoveelste keer in de geschiedenis van Gods verbond.
Het zal niet de laatste keer zijn.
Telkens weer grijpt God in.
In de geschiedenis van zijn volk.
Toen en nu.

Maar ook in de geschiedenis van ons eigen leven.
“Niemand is onmisbaar”, zeggen we tegen elkaar.
En toch ... God gebruikt mensen in zijn dienst.

Soms blijken oude wegen afgesloten wegen, onbegaanbare wegen te zijn geworden.
Heel verrassend grijpt God in.
Moet je daarvoor maar eens terugzien in je eigen leven.
Wat een geweldige God hebben we eigenlijk!
Hij opent soms wegen, perspectieven, waar wij dachten dat ze in de dood waren gelopen.
Pasen. Opstanding!

*

En zo nemen Elia en Elisa, aan de overkant van de Jordaan, aan de overkant van de rivier van dood en leven, afscheid.

“Doe een wens.

Wat zal ik voor u doen, eer ik van u word weggenomen?”

Een laatste wens.

Een laatste daad.

Wat kan Elia nog voor Elisa doen?

Het is een opmerkelijke wens:

“En Elisa zeide: Zo moge dan een dubbel deel van uw geest op mij zijn.”

Een dubbel deel van uw geest.

Die durft!

Over bescheidenheid gesproken ...

Of ... was het misschien het tegenovergestelde?

Ik kan me, broeders en zusters, jongelui, goed voorstellen, dat Elisa er maar wat tegenop ziet om de taak van Elia over te nemen.

Elisa is niet Elia.

De gaven die Elia heeft ... heeft Elisa niet.

De grote Elia.

De man Gods, die koningen trotseerde.

De man van het gevecht op de Karmel.

Wie kan hem evenaren?

“Zo moge dan een dubbel deel van uw geest op mij zijn.”

Elisa vraagt hier om niets minder dan de Geest van God, de Heilige Geest.

Ik denk dat je dat hier mag veronderstellen.

Ik kom daar straks nog op terug.

Daarom zegt Elia ook:

“Gij hebt een moeilijke zaak gewenst.”

Want Elia heeft niet zelf de beschikking over Gods Geest.

Het al dan niet schenken van de Heilige Geest is alleen een zaak van de Here God.

Een moeilijke wens.

Waarom vraagt Elisa eigenlijk om de Geest van God?

U en jij weet misschien dat - onder het Oude Testament - de Heilige Geest een mens de kracht en de bekwaamheid gaf voor een bijzondere taak of een roeping.

Zo vertelt de Bijbel ons ook dat er koningen, profeten en priesters geweest zijn die gezalfd werden.

Symbool voor de zalving met de Heilige Geest.
Want alleen met behulp van Gods Geest waren - doodgewone mensen als u en jij en ik - in staat om goddelijke opdrachten uit te voeren.
Het is deze bekwaam makende Geest die Elisa van Elia vraagt.
Elia kan het hem niet geven.
Een moeilijke laatste vraag.

Trouwens ... Elisa durft zelfs een dubbel deel van die Geest te vragen.
Een dubbel deel!
Om dat te begrijpen moeten we iets weten van het joodse erfrecht.
Een dubbel deel van de erfenis was bestemd voor de oudste zoon.
Die oudste zoon kreeg dus twee keer zoveel als z'n andere broers.
In Deuteronomium 21 vers 17 staat het zo opgeschreven.
Elisa beschouwt zichzelf blijkbaar als de eerstgeboren zoon van Elia.
En daarom durft hij een dubbel deel van Elia's geest te vragen.
Elia kán het hem niet geven.
Hij legt de beslissing daarover in de handen van de Here God.
"Indien gij mij zult zien, terwijl ik van u word weggenomen, dan zal het geschieden.
Maar indien niet, dan zal het niet geschieden."

Voorlopig gaan die beiden nog voort.
Al wandelende.
Al sprekende - net als Mozes en Jozua.
Op dezelfde historische grond.
Net als Jezus - eeuwen later - wandelend en sprekend met zijn discipelen.

*

En wat er dan gebeurt ...
De hemel gaat open.
De lucht is één en al vuur.
Een laatste eerbetoon?
Een vuurwerk voor deze bijzondere profeet, die eens het vuur uit de hemel liet komen?
In die zee van vuur gaat Elia heen.
In een strijdswagen met paarden ervoor, een hemelwagen.
Zo gaat Elia over ... uit dit aardse, dit tijdelijke ... naar het hemelse, het eeuwige leven.

Elisa blijft verbijsterd staan.
"Mijn vader, mijn vader!
Wagens en ruiters van Israël!
En hij zag hem niet meer."

Het afscheid, broeders en zusters, jongelui, is even onverwacht als definitief.
Een strijdbare profeet is - op een hemelse gevechtswagen - plotsklaps uit het gezicht verdwenen.

En alle aandacht valt nu op Elisa.
Alleen, ontredderd, machteloos, blijft hij achter.
Zo kun je zelf - ontredderd en machteloos - staan bij het sterfbed van iemand die je lief is.
“Niemand is onmisbaar”, zeggen wij tegen elkaar.
Maar gelukkig God troost.
En dan mag Elisa weliswaar zijn kleren scheuren als teken van rouw.
(Sommige uitleggers zien dat als een teken van de tweedeling van het volk Israël.)
Gods werk gaat door.

Kijk maar naar de mantel van Elia.
Achtergelaten op de grond.
Maar die mantel is het zichtbare bewijs dat Elisa's laatste wens is vervuld.
God heeft zijn gebed om een dubbel deel van de Geest ... verhoord.
Elisa raapt de profetenmantel, het symbool van Gods roeping, op.
Een niet geringe last ligt nu op zijn schouders.
Maar vervuld met de geest van Elia, met de Geest van God, keert Elisa terug.
Hij zal voortaan Gods zaak op aarde ...
Gods koninkrijk onder de volken ... behartigen.

En Elia?
Elia wordt niet meer gevonden.
God heeft hem tot heerlijkheid bevorderd.
Nog twee keer horen we van Elia.
Op de berg van de verheerlijking verschijnt hij samen met Mozes aan de Here Jezus en het bekende drietal van de discipelen.
En op de laatste bladzij van het Oude Testament horen we van Elia.
Hij zal straks de grote dag aankondigen, als de Here Jezus Christus zal terugkomen op deze aarde.
De dag van zijn wederkomst.

*

“Niemand is onmisbaar”, zeggen we tegen elkaar.
Het leven gaat door.
Ook als wij er niet meer zijn.
Maar zolang als wij er zijn wil God ook ons gebruiken.
Als gereedschappen, als instrumenten in zijn hand.
Wij, mensen, met talenten en met gaven van zijn Geest.
Mensen als Elia, vurig van hart.
Strijders voor recht en gerechtigheid.
Gelovig, vertrouwend.
Mensen in zijn dienst.

Elia, broeders en zusters, jongelui, was zo'n instrument in de handen van God.
God heeft hem willen gebruiken.
Totdat Hij vond dat het genoeg geweest was.
Soms legt God zijn gereedschap neer om een ander ter hand te kunnen nemen.

In Gods ogen is ieder mens uniek en bruikbaar.
Onmisbaar in de dienst van zijn Koninkrijk.
Daarom mogen ook wij vragen om een deel van Gods Geest.
Wat Elia aan Elisa niet kon geven, kan de Here Jezus ons wel geven.
Niet in kleine beetjes.
Zelfs niet in dubbele mate.
God geeft ons de volheid van zijn Geest.
Stromen van levend water.
Laten we daar om vragen.
Laten we daar om bidden.
Niet voor onszelf.
Maar voor Gods zaak op deze aarde.

*

En Elia?
Elia heeft gestreden voor de zaak van God in een tijd van afval en van goddeloosheid.
God heeft zijn werk beloond.
En hem een ereplaats plaats in de hemel gegeven.
Met Mozes, naast de Here Jezus Christus.
Elia, de man Gods.
De mens, die niet sterven zou.
Blijvend in onze herinnering.
Voor altijd.
Want mensen zijn en blijven in onze ogen en in Gods ogen ... on-misbaar!
U en jij en ik.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 28 oktober 2001

! Graag een mailtje als deze preek in een gemeente gelezen wordt. !